

EWA PIOTROWSKA

Biblioteka Główna | Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Aktywność naukowa bibliotekarzy Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie w latach 2012–2020

STRESZCZENIE:

W artykule przedstawiono różne formy działalności naukowej pracowników Biblioteki Głównej i bibliotek dziedzinowych Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie: konferencje naukowe organizowane przez bibliotekę, seminaria naukowe dla bibliotekarzy, czasopismo online, projekty biblioteczne realizowane ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, naukowe bazy danych tworzone w bibliotece, publikacje naukowe bibliotekarzy, współpracę naukową z bibliotekami zagranicznymi, rolę bibliotekarzy dyplomowanych i sekretarza naukowego w aktywności naukowej biblioteki.

SŁOWA KLUCZOWE:

konferencje dla bibliotekarzy, czasopisma bibliotekarskie, projekty biblioteczne, biblioteczne bazy danych, publikacje naukowe bibliotekarzy, współpraca bibliotek, bibliotekarze dyplomowani.

Wprowadzenie

Biblioteki, których organizatorami są szkoły wyższe, zalicza się zgodnie z *Ustawą z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach* do bibliotek naukowych. Na podstawie art. 21 ustawy biblioteki naukowe „służą potrzebom nauki i kształcenia, zapewniając dostęp do materiałów bibliotecznych i zasobów informacyjnych niezbędnych do prowadzenia prac naukowo-badawczych oraz zawierających wyniki badań naukowych”. Instytucje te „prowadzą działalność naukowo-badawczą w zakresie bibliotekoznawstwa i dziedzin pokrewnych, a także w zakresie obsługiwanych przez nie dziedzin nauki”¹.

Zgodnie z *Regulaminem Biblioteki Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie* księżnica ta jest „biblioteką naukową o charakterze publicznym, spełniającą zadania określone *Ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. 2018 poz. 1668 z późn. zm.)

¹ Dz.U. 1997 nr 85 poz. 539. Pełny tekst w Internetowym Systemie Aktów Prawnych: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19970850539> [dostęp: 2021-01-25].

oraz Statutem Uniwersytetu Pedagogicznego”, pełni ona m.in. zadania naukowe, a jej zbiory „stanowią warsztat naukowy i dydaktyczny w zakresie dyscyplin reprezentowanych w Uniwersytecie Pedagogicznym”².

Z kolei misją Biblioteki Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie (BG UP) „jest profesjonalne zaspokajanie potrzeb i oczekiwań użytkowników oraz aktywne wspieranie procesów naukowo-badawczych i edukacyjnych w Uniwersytecie Pedagogicznym – zgodnie z oczekiwaniami kadry naukowej i studentów”³.

Aktywność naukowa bibliotekarzy może być prowadzona np. poprzez organizowanie i uczestnictwo w konferencjach naukowych, wydawanie czasopism naukowych, realizację naukowych projektów bibliotecznych, współpracę z bibliotekami zagranicznymi itp. Wszystkie te formy działalności były w ostatnich latach realizowane przez pracowników BG UP oraz bibliotek dziedzinowych Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie⁴.

Konferencje naukowe

Konferencje bibliotekarzy stanowiły zawsze dobrą okazję do wymiany doświadczeń, nawiązania osobistych kontaktów oraz upowszechniania badań prowadzonych w bibliotekach. BG UP była organizatorem odbywających się co dwa lata konferencji naukowych dla bibliotekarzy z cyklu „Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej”. Odbyły się 4 takie spotkania: w dniach 16–17 maja 2011 r. miała miejsce pierwsza konferencja – „Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej. Funkcje i wyzwania w przestrzeni edukacyjnej”; w dniach 23–24 maja 2013 r. – druga konferencja pod hasłem „Bibliotekarz 2.0 – nowoczesność na bazie tradycji”; w dniach 21–22 maja 2015 r. – kolejne spotkanie pt. „Projektowanie informacji”; w dniach 24–25 maja 2017 r. – ostatnia konferencja „Książki w plikach – publikowanie, udostępnianie i użytkowanie”⁵. W spotkaniach brało udział od kilkudziesięciu do ponad 100 uczestników z bibliotek akademickich, pedagogicznych, publicznych i szkolnych, pracownicy naukowcy instytutów bibliotekoznawstwa

2 Regulamin Biblioteki Głównej przyjęty został uchwałą Senatu UP 30 września 2019 r. i wprowadzony w życie Zarządzeniem Nr R/Z.0201-74/2019 Rektora Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie z dnia 3 października 2019 roku.

3 *Misja Biblioteki Głównej*, Biblioteka Główna Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, 2021, https://bg.up.krakow.pl/?page_id=216 [dostęp: 2021-01-25].

4 Zob. *Działalność naukowa*, Biblioteka Główna Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, 2021, https://bg.up.krakow.pl/?page_id=260 [dostęp: 2021-01-25].

5 Zob. *Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej. Bibliotekarz 2.0 – nowoczesność na bazie tradycji*, 2013, <http://www.bg.up.krakow.pl/konferencje/02/index.html> [dostęp: 2021-01-25]; *Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej. Projektowanie informacji*, 2015, <http://www.bg.up.krakow.pl/konferencje/03/index.html> [dostęp: 2021-01-25]; *Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej. Książki w plikach – publikowanie, udostępnianie i użytkowanie*, 2017, <http://www.bg.up.krakow.pl/konferencje/04/> [dostęp: 2021-01-25].

i informacji naukowej z całej Polski, a także goście zagraniczni z Czech, Litwy, Stanów Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii. Materiały pokonferencyjne opublikowane zostały w recenzowanych wydawnictwach.

Bibliotekarze BG UP byli również współorganizatorami innych wydarzeń. W 2012 r. w BG UP odbyło się dwudniowe szkolenie „Warsztat biblioterapeuty”, przeznaczone dla wszystkich zainteresowanych i kończące się otrzymaniem certyfikatu Polskiego Towarzystwa Biblioterapeutycznego. W maju 2016 r. wspólnie z Towarzystwem Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich Oddział w Krakowie przygotowano konferencję dla nauczycieli-bibliotekarzy pt. „Nowoczesny nauczyciel we współczesnej szkole”⁶, a w 2018 r. wraz z serwisem Digitalizacja.pl konferencję „Technologie|treści”⁷.

Seminaria dla bibliotekarzy

Od lat 90. XX w. w BG UP organizowane są comiesięczne 45-minutowe seminaria dla wszystkich pracowników systemu bibliotecznego-informacyjnego uczelni. Na spotkaniach swoje prezentacje przedstawiają pracownicy bibliotek UP lub zaproszeni goście. Każdego roku odbywa około 8–11 takich seminariów⁸, a ich tematyka związana jest z działalnością zawodową i zainteresowaniami prelegentów. Na spotkaniach omawiano zagadnienia dotyczące pracy zarówno w bibliotekach polskich, jak i zagranicznych (robili to bibliotekarze z innych krajów odbywający w bibliotece tygodniowy staż w ramach programu Erasmus lub nasi pracownicy licznie odwiedzający biblioteki za granicą). Seminaria przyczyniły się do poszerzenia wiedzy zawodowej pracowników biblioteki oraz do zaprezentowania wyników własnej działalności naukowej⁹.

Tematami spotkań były do tej pory następujące zagadnienia: sponsoring w bibliotece, szkolenia zdalne, archiwizacja danych cyfrowych, programy komputerowe, wyszukiwanie fasetowe, katalog biblioteczny Chamo, polskie czasopisma popularnonaukowe, e-booki, RDA (Resource Description & Access), media społecznościowe, system przepływu i archiwizacji dokumentów cyfrowych utworzonych w BG UP, wypożyczenia międzybiblioteczne, Navigo – multiwyszukiwarka BG UP, zbiory biblioteczne Kanoników Regularnych Laterańskich w Krakowie. Zaprezentowano działalność bibliotek zagranicznych

6 Zob. A. Miśkiewicz, *Nowoczesny nauczyciel we współczesnej szkole*, „Biblioteka i Edukacja”, 2016, nr 9, <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/article/view/149/150> [dostęp: 2021-01-25].

7 Zob. B. Siedlarz, *Technologie|treści – sprawozdanie z konferencji*, „Biblioteka i Edukacja”, 2018, nr 13, <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/article/view/212/216> [dostęp: 2021-01-25].

8 Wyjątkiem był rok 2020, w którym z powodu pandemii koronawirusa odbyły się tylko 3 seminaria (w tym jedno online w aplikacji MS Teams).

9 Statystyka seminariów w latach 2012–2020: 2012 – 10, 2013 – 9, 2014 – 9, 2015 – 8, 2016 – 11, 2017 – 9, 2018 – 11, 2019 – 9, 2020 – 3.

w Austrii, Belgii, Chorwacji, Czechach, Danii, Francji, Hiszpanii, Irlandii, Islandii, Izraelu, Jordanii, Litwie, Łotwie, Niemczech, Norwegii, Portugalii, Rumunii, Słowacji, Szwajcarii, Szwecji, Turcji i Włoszech. Bibliotekarze UP przygotowali również seminaria związane z ich osobistymi zainteresowaniami, czego przykładem są spotkania poświęcone Irenie Sendlerowej czy też pracy socjalnej.

Seminaria prowadzili także psychologowie – pracownicy naukowcy naszej uczelni, którzy przybliżyli bibliotekarzom następujące zagadnienia: czytelnik z autyzmem w bibliotece, wsparcie studenta z niepełnosprawnością, sposoby radzenia sobie z agresywnymi zachowaniami użytkowników. Z kolei pracownicy zespołu ds. zarządzania zasobami ludzkimi UP zaprezentowali seminaria na temat komunikacji międzypokoleniowej w perspektywie pracy bibliotekarza, komunikacji w zespole oraz zarządzania talentami.

Czasopismo elektroniczne

W 2012 r. w BG UP rozpoczęto publikację czasopisma elektronicznego „Biblioteka i Edukacja”, adresowanego do bibliotekarzy, pracowników naukowych i studentów.¹⁰ Jest to wydawany na licencji Creative Commons półrocznik, zawierający artykuły, sprawozdania z konferencji, relacje z ciekawych wydarzeń bibliotecznych, recenzje i omówienia pozycji z dziedziny bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Czasopismo ukazuje się na platformie Open Journal Systems. Dział „Artykuły” jest recenzowany przez pracowników naukowych spoza UP, a każdy numer ma swojego redaktora prowadzącego i temat przewodni.

„Biblioteka i Edukacja” rejestrowana jest w kilku naukowych bazach danych: ARIANTA, BazHum, The Central European Journal of Social Sciences and Humanities (CEJSH), Directory of Open Access Journals (DOAJ), ICI World of Journals (Index Copernicus International), MOST Wiedzy. W 2015 i 2016 r. „Biblioteka i Edukacja” znajdowała się w *Wykazie czasopism naukowych MNiSW* z liczbą 4 punktów za publikację w periodyku.

Redaktorami prowadzącymi kolejnych numerów są bibliotekarze dyplomowani lub inni pracownicy bibliotek UP, a funkcję redaktora naczelnego pełni sekretarz naukowy BG UP. Do Rady Programowej czasopisma zaproszono zarówno osoby z instytucji w Polsce (np. Biblioteka Główna Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu czy Biblioteka Pedagogiczna w Skawinie), jak również bibliotekarzy zagranicznych z Izraela (Levinsky College of Education, Tel Awiw), Portugalii (Universidade dos Açores, Ponta Delgada), Stanów Zjednoczonych (University of New York) oraz Turcji (Marmara University, Stambuł).

¹⁰ „Biblioteka i Edukacja”, 2021, nr 19, <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie> [dostęp: 2021-01-25].

Autorami tekstów umieszczonych w periodyku byli przedstawiciele różnych typów bibliotek z całej Polski. Swoje artykuły zamieszczali też twórcy z Austrii, Czech, Hiszpanii i Stanów Zjednoczonych, przedstawiając tematykę bibliotek i bibliotekarstwa w swoich krajach.

Do końca 2020 r. opublikowano 18 numerów czasopisma, w których poruszono następujące zagadnienia: nowoczesne technologie w bibliotekach; biblioteki obcojęzyczne; *information literacy* w bibliotekach akademickich; prawo biblioteczne; biblioteki cyfrowe i repozytoria dla otwartej nauki, edukacji i kultury; kształcenie bibliotekarzy w Polsce i na świecie; potencjał ludzki bibliotek; działania wpływające na wizerunek biblioteki; praca z dziećmi w otoczeniu książek i bibliotek – edukacja i zabawa; zagraniczne staże zawodowe bibliotekarzy; wypożyczenia międzybiblioteczne i dostarczanie dokumentów: aktualne problemy i trendy; biblioteki w Internecie – Internet w bibliotekach; zbiory bibliotek specjalistycznych; unikalne zbiory bibliotek; bibliotekarze i ich biblioteki; relacje interpersonalne w zespołach bibliotecznych; biblioteki w czasie koronawirusa.

Projekty biblioteczne realizowane ze środków zewnętrznych

Od 2012 r. BG UP uzyskiwała środki finansowe z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (MNiSW) na działalność upowszechniającą naukę (DUN), zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 23 września 2010 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania oraz rozliczania środków finansowych na działalność upowszechniającą naukę*. Finanse przeznaczone na DUN miały służyć realizacji zadań wspierających rozwój nauki polskiej m.in. poprzez wsparcie projektów związanych z utrzymaniem zasobów o dużym znaczeniu dla nauki. Przy ocenie wniosków brano pod uwagę wiele kryteriów, jak np. znaczenie posiadanych zasobów bibliotecznych dla nauki, ich unikatowy charakter w skali kraju, znaczenie planowanych zadań dla opracowania zasobów w formie elektronicznej, formę udostępniania zasobów bibliotecznych w postaci elektronicznej itp.

W latach 2012–2016 w BG UP zrealizowano 13 zadań na łączną kwotę 638 649,50 zł. Uzyskane fundusze przeznaczone zostały przede wszystkim na digitalizację najstarszej części księgozbioru wchodzącego w skład Muzeum Podręcznika, elektroniczne katalogowanie kolekcji obcojęzycznych w bazie NUKAT oraz na utworzenie repozytorium uczelnianego¹¹.

W 2012 r. MNiSW przyznało BG UP środki finansowe w kwocie 41 000 zł na realizację dwóch zadań pn. „Rozbudowa kolekcji językowych w zintegrowanym systemie informacji naukowej UP” oraz „Wydzielenie cennych zbiorów z zakresu

¹¹ Zob. E. Piotrowska, *Projekty biblioteczne realizowane w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie*. W: A. Łupszak, J. Leśniewski (red.), *Z problemów bibliotek naukowych Wrocławia*, Wrocław, 2017, s. 75–83.

dydaktyki i utworzenie kolekcji *Muzeum Podręcznika i Pism Pedagogicznych*”.

W 2013 r. zrealizowano cztery zadania: „Elektroniczne opracowanie księgozbioru Biblioteki Głównej UP”, „Rozbudowa kolekcji językowej z literatury romańskiej” (przyznana kwota: 88 000 zł), „Rozbudowa kolekcji *Muzeum Podręcznika w Pedagogicznej Bibliotece Cyfrowej*” oraz „Budowa cyfrowej kolekcji *Wydawnictwa Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego*” (kwota 147 540 zł).

W 2014 r. otrzymano środki finansowe w wysokości 176 400 zł na finansowanie dwóch zadań pn. „Elektroniczne opracowanie najstarszego księgozbioru Biblioteki Głównej UP z jednoczesnym uzupełnieniem zasobu *Muzeum Podręcznika i Pism Pedagogicznych*” oraz „Elektroniczne opracowanie zasobów bibliotecznych w językach: angielskim, rosyjskim, niemieckim, francuskim, włoskim i hiszpańskim”.

W 2015 r. zrealizowano trzy zadania na kwotę 155 142,50 zł: „Elektroniczne opracowanie najstarszego księgozbioru Biblioteki Głównej UP z jednoczesnym uzupełnieniem zasobu *Muzeum Podręcznika i Pism Pedagogicznych*”, „Budowa Repozytorium Wiedzy Uniwersytetu Pedagogicznego”, „Elektroniczne opracowanie zasobów bibliotecznych w językach: angielskim, rosyjskim, niemieckim, francuskim, włoskim i hiszpańskim”.

W 2016 r. uzyskano środki finansowe w wysokości 30 567 zł na finansowanie dwóch zadań pn. „Elektroniczne opracowanie formalne i rzeczowe dziewiętnastowiecznych druków galicyjskich” oraz „Rozbudowa kolekcji *Muzeum Podręcznika w Pedagogicznej Bibliotece Cyfrowej*”.

Pozyskane w latach 2012–2016 środki finansowe umożliwiły elektroniczne skatalogowanie ponad 35 000 pozycji znajdujących się wcześniej w katalogu kartkowym, digitalizację prawie 900 dokumentów oraz budowę Repozytorium UP. Dzięki katalogowi NUKAT, Pedagogicznej Bibliotece Cyfrowej i Repozytorium UP kolekcja biblioteczna oraz informacje o niej dostępne są szerokiemu gronu odbiorców.

W 2019 r. w MNISW podjęto decyzję o stworzeniu programu „Społeczna odpowiedzialność nauki” – moduł: Wsparcie dla bibliotek naukowych (zgodnie z *Komunikatem Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 lipca 2019 r. o ustanowieniu programu „Społeczna odpowiedzialność nauki” i naborze wniosków*). Na lata 2020–2021 w ramach tego programu BG UP otrzymała środki finansowe w łącznej kwocie 306 607 zł na realizację dwóch projektów pn. „Dziedzictwo kulturowe XIX i XX wieku. Digitalizacja i rozpowszechnienie w bibliotece cyfrowej” oraz „Organizacja kolekcji czasopism naukowych w Repozytorium UP wraz z wykonaniem rekordów analitycznych”. Do końca 2020 r. zrealizowano zgodnie z harmonogramem część zadań na kwotę 230 880 zł ze środków otrzymanych z Ministerstwa oraz 32 746,96 zł ze środków własnych UP przeznaczonych na realizację projektów.

Głównym celem realizowanych w latach 2020–2021 zadań jest rozpowszechnienie w postaci cyfrowej zabytków piśmiennictwa narodowego i dziedzictwa kulturowego poprzez ich udostępnienie w Pedagogicznej Bibliotece Cyfrowej, publikację dokumentów cyfrowych w Repozytorium Uniwersytetu Pedagogicznego oraz opracowanie rekordów analitycznych w katalogu NUKAT. Informacje o wszystkich realizowanych projektach zgodnie z wymogami MNiSW zostały umieszczone na stronach internetowych BG UP, Pedagogicznej Biblioteki Cyfrowej i Repozytorium UP¹².

Bazy danych tworzone w BG UP

Pracownicy BG UP tworzą własne naukowe bazy danych, które mają być pomocą w poszukiwaniu różnego rodzaju dokumentów. W Oddziale Informacji Naukowej powstaje „Eduktor” (https://bg.up.krakow.pl/?page_id=354). Jest to istniejąca od 2001 r. baza danych, która powstała jako kontynuacja prowadzonej od 1967 r. kartoteki zagadnieniowej. Zawiera opisy bibliograficzne dokumentów znajdujących się w BG UP: rozdziałów z książek, artykułów w czasopiśmie i recenzji. Zakres tematyczny bazy obejmuje zagadnienia z następujących dziedzin: pedagogika, psychologia, socjologia, metodyka nauczania, edukacja, literaturoznawstwo, językoznawstwo, medioznawstwo, bibliotekoznawstwo, politologia. Baza służy studentom do wyszukiwania literatury na realizowane przez nich tematy, np. w trakcie sporządzania bibliografii do pracy licencjackiej czy też magisterskiej. Dostępność online sprawia, że z „Eduktora” mogą korzystać nie tylko studenci czy pracownicy UP, ale wszystkie zainteresowane osoby. Baza jest bogatym źródłem wiedzy o literaturze naukowej i zawiera 77 953 opisy bibliograficzne (stan na 31.12.2020).

W 2005 r. powstała baza danych, której pierwsza nazwa brzmiała: „Pracownicy Akademii Pedagogicznej w piśmiennictwie”. Obecnie jest to baza „Biografik: bibliografia źródeł informacji biograficznych o pracownikach Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie” (<http://biografik.up.krakow.pl/>). Zawiera ona zarówno źródła drukowane (książki, artykuły z czasopism, wywiady, rozmowy, wspomnienia), jak i dokumenty elektroniczne. Gromadzi opisy bibliograficzne dokumentów na temat osób zatrudnionych współcześnie i w przeszłości na uczelni. Są to informacje nie tylko o nauczycielach akademickich, ale także o innych pracownikach, bez których funkcjonowanie instytucji oraz jej rozwój naukowy nie byłyby możliwe. W opisach znajdują się linki do „Bibliografii Publikacji Pracowników i Doktorantów Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie” (<http://bgbase.up.krakow.pl/biblio/bibliografia/index>).

¹² Zob. *Pedagogiczna Biblioteka Cyfrowa*, 2020, <http://pbc.up.krakow.pl/dlibra> [dostęp: 2020-01-25]; *Repozytorium Uniwersytetu Pedagogicznego*, 2020, <http://rep.up.krakow.pl/xmlui/> [dostęp: 2020-01-25].

php?base=bib). Obecnie baza danych „Biografik” zawiera 8679 opisów bibliograficznych oraz 1257 haseł osobowych (stan na 31.12.2020). Jest obszernym i na bieżąco aktualizowanym źródłem dla osób poszukujących informacji na temat życia i działalności naukowej pracowników uczelni¹³.

Publikacje naukowe

Jedną z form aktywności naukowej bibliotekarzy są wydawnictwa przygotowywane przez BG UP oraz publikacje pracowników biblioteki. W 2011 r. ukazała się recenzowana praca pt. „Służą i chronią: 65 lat Biblioteki Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie”, w której znalazło się 28 tekstów autorstwa bibliotekarzy UP na temat historii i współczesnej działalności systemu bibliotecznoinformacyjnego uczelni. Po każdej konferencji naukowej zorganizowanej przez BG UP wydawano recenzowane wydawnictwo, zawierające referaty wygłoszone podczas spotkań z cyklu „Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej”. Opublikowano 5 tomów materiałów pokonferencyjnych¹⁴, a w 2021 r. wydany zostanie kolejny¹⁵. Wszystkie te książki ukazały się w Wydawnictwie Naukowym UP.

Pracownicy BG UP i bibliotek dziedzinowych są autorami wielu artykułów naukowych, a także monografii. W polu zainteresowań naukowych bibliotekarzy znajdują się m.in. następujące tematy: architektura informacji, badania użytkowników bibliotek, bazy danych, bibliografia, biblioteki cyfrowe i repozytoria, biblioteki dziecięce, biblioteki i bibliotekarstwo za granicą, biblioteki narodowe, biblioteki publiczne, biblioteki specjalne, czasopiśmiennictwo, czytelnictwo, gry biblioteczne, historia bibliotek, *information literacy*, księgozbiory historyczne, media społecznościowe w bibliotekach, projekty edukacyjno-kulturalne w bibliotece, promocja biblioteki, public relations w bibliotece, relacje interpersonalne w zespole bibliotecznym, szkolenia biblioteczne, wypożyczenia międzybiblioteczne, zawód bibliotekarza. Prace bibliotekarzy rejestrowane są w dostępnej na stronie www BG UP „Bibliografii Publikacji Pracowników i Doktorantów Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie”

13 Informacje o bazie zob. w: E. Piotrowska, K. Sobkowiak, *Biografik – bibliografia źródeł informacji biograficznych o pracownikach UP*, „Commentarii Academici”, 2020, nr 14, s. 17.

14 M. Pidlupczak-Majerowicz, S. Skórka, D. Wilk (red.), *Służą i chronią: 65 lat Biblioteki Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie*, Kraków, 2011; S. Skórka (red. nauk.), E. Piotrowska (współpr.), *Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej: funkcje i wyzwania w XXI wieku*, Kraków, 2013; S. Skórka (red. nauk.), E. Piotrowska (współpr.), *Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej: technologia informacyjna w służbie użytkownikowi*, Kraków, 2014; S. Skórka, M. Rogoż (red. nauk.), E. Piotrowska (współpr.), *Bibliotekarz 2.0: nowoczesność na bazie tradycji*, Kraków, 2015; S. Skórka, M. Rogoż (red. nauk.), E. Piotrowska (współpr.), *Bibliotekarz 2.0: nowe technologie, nowe wyzwania*, Kraków, 2016; B. Kamińska-Czubała, S. Skórka (red. nauk.), E. Piotrowska (współpr.), *Projektowanie informacji w przestrzeni biblioteki*, Kraków, 2017.

15 S. Skórka (red.), E. Piotrowska (współpr.), *Książki w plikach – publikowanie, udostępnianie, użytkowanie*, Kraków, 2021.

(<http://bgbase.up.krakow.pl/biblio/bibliografia/index.php?base=bib>). Każdego roku pracownicy systemu biblioteczno-informacyjnego BG UP są autorami około 20–40 różnego typu publikacji¹⁶.

Współpraca z bibliotekami zagranicznymi

Inną formą aktywności naukowej jest współpraca z bibliotekarzami zagranicznymi, mająca na celu wymianę doświadczeń i ich praktyczne zastosowanie. Do nawiązania kontaktów z pracownikami bibliotek z innych krajów przyczynił się program Erasmus, umożliwiający bibliotekarzom polskim wyjazdy za granicę oraz przyjmowanie gości zagranicznych w BG UP.

Zagraniczne kontakty zostały nawiązane przez BG UP jeszcze długo przed uruchomieniem programu Erasmus. W wyniku umów zawartych z uczelniami partnerskimi w latach 90. XX w. bibliotekarze mieli możliwość współpracy z bibliotekami Wyższej Szkoły Pedagogicznej we Freiburgu w Niemczech (od 1994 r.) oraz Rosyjskiego Państwowego Uniwersytetu Humanistycznego w Moskwie w Rosji. Wielu pracowników odbyło staże zawodowe w wymienionych instytucjach, a BG UP gościła u siebie bibliotekarzy niemieckich i rosyjskich. Wymiana doświadczeń, szczególnie z biblioteką we Freiburgu, miała istotny wpływ na działalność BG UP, która w ówczesnym czasie była w początkowej fazie komputeryzacji procesów bibliecznych. Z kolei jeden z wyjazdów bibliotekarzy do Moskwy zaowocował publikacją naukową na temat poloników¹⁷.

Wyraźne ożywienie w kontaktach między BG UP a partnerami zagranicznymi nastąpiło w momencie uruchomienia programu Erasmus. Od 2012 r. nawiązano współpracę z różnymi bibliotekami, do czego przyczyniło się stworzenie stanowiska sekretarza naukowego BG, zajmującego się m.in. inicjowaniem kontaktów z zagranicznymi bibliotekami oraz organizowaniem przyjazdów gości z innych krajów do BG UP.

W latach 2012–2019 w stażach zawodowych w BG UP w ramach programu Erasmus uczestniczyło 61 bibliotekarzy zagranicznych¹⁸. Goście reprezentowali uczelnie partnerskie z kilkunastu krajów (Austria – 3 osoby, Belgia – 2, Cypr – 1, Czechy – 13, Hiszpania – 11, Irlandia – 1, Litwa – 5, Łotwa – 2, Niemcy – 3, Portu-

16 W 2012 r. pracownicy systemu biblioteczno-informacyjnego UP byli autorami 34 publikacji w czasopiśmie naukowych, fachowych, materiałach pokonferencyjnych itp., w 2013 r. – 44, 2014 – 45, 2015 – 46, 2016 – 63, 2017 – 45, 2018 – 47, 2019 – 27, 2020 – 21.

17 Zob. M. Rausz, A. Strzebońska, *Polonika w Oddziale Książki Rzadkiej Rosyjskiego Państwowego Uniwersytetu Humanistycznego (RPUH)*, „Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia”, 2003, z. 3, s. 275–286.

18 W roku akademickim 2012/2013 BG UP odwiedziło 18 osób, 2013/2014 – 7, 2014/2015 – 12, 2015/2016 – 9, 2016/2017 – 3, 2017/2018 – 5, 2018/2019 – 7. W roku akademickim 2019/2020 z powodu pandemii koronawirusa planowane przyjazdy zostały odwołane.

galia – 7, Rumunia – 2, Słowacja – 5, Turcja – 2, Włochy – 4). Program Erasmus cieszył się zdecydowanie największym zainteresowaniem wśród bibliotekarzy Półwyspu Iberyjskiego – w sumie aż 18 Hiszpanów i Portugalczyków odwiedziło BG UP w tym okresie. Efektem współpracy są m.in. artykuły bibliotekarzy hiszpańskich z Almerii i Valladolid na temat działalności ich bibliotek opublikowane w czasopiśmie elektronicznym „Biblioteka i Edukacja”¹⁹.

W trakcie 5-dniowego stażu szkoleniowego w BG UP goście mieli możliwość zapoznania się z usługami, zarządzaniem oraz organizacją pracy w poszczególnych działach. Bibliotekarze wizytowali też wybraną bibliotekę dziedzinową UP, a także zwiedzali jedną z krakowskich bibliotek naukowych (najczęściej była to Biblioteka Jagiellońska). Brali też udział w seminariach dla pracowników BG UP, podczas których przedstawiali działalność swoich instytucji lub tematykę związaną z bibliotekarstwem w danym kraju. Spotkania te były ciekawą platformą wymiany doświadczeń i wpływały na podniesienie kompetencji naszych bibliotekarzy.

Pracownicy BG UP oraz bibliotek dziedzinowych również bardzo chętnie wyjeżdżają na 5-dniowe staże do bibliotek zagranicznych uczelni partnerskich w ramach programu Erasmus. Zapoznają się tam z pracą bibliotek akademickich, a także mają możliwość zwiedzenia innych instytucji w danej miejscowości czy regionie. W latach 2010–2019 odbyło się ponad 60 wyjazdów szkoleniowych pracowników systemu biblioteczno-informacyjnego UP. Odwiedzili oni biblioteki akademickie w następujących krajach: Austria, Belgia, Chorwacja, Cypr, Czechy, Egipt, Francja, Grecja, Hiszpania, Irlandia, Izrael, Jordania, Litwa, Norwegia, Portugalia, Słowacja, Szwajcaria, Turcja, Wielka Brytania i Włochy. Najczęściej jako cel podróży wybierane są biblioteki hiszpańskie. Doświadczenia zdobyte w trakcie wyjazdów szkoleniowych w ramach programu Erasmus były przydatne nie tylko w codziennej pracy z użytkownikami, ale stały się też inspiracją do powstania wielu artykułów publikowanych w czasopismach naukowych oraz referatów przedstawianych na ogólnopolskich naukowych konferencjach bibliotekarskich, które przybliżyły bibliotekarzom polskim funkcjonowanie bibliotek akademickich za granicą²⁰.

19 Zob. E. Fuentes Melero, M. Cascajares Rupérez, B. Fornovi Rodríguez, C. Pérez Agudo, *New management systems, new skills for librarians: implementing a process-oriented management system at the Library of the University of Almeria (Spain)*, „Biblioteka i Edukacja”, 2013, nr 3, <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/article/view/37> [dostęp: 2021-01-25]; E. Fuentes Melero, M. Cascajares Rupérez, B. Fornovi Rodríguez, C. Pérez Agudo, *Rationalization of the investment on information resources in libraries: a case study at the Library of the University of Almeria (Spain)*, „Biblioteka i Edukacja”, 2013, nr 3, <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/article/view/38> [dostęp: 2021-01-25]; E. Díez Rabadan, *Universidad de Valladolid. Biblioteca de la Facultad de Filosofía y Letras (España)*, „Biblioteka i Edukacja”, 2016, nr 9, <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/article/view/136> [dostęp: 2021-01-25].

20 R. Ciesielska-Kruczek, *Efekty zagranicznych staży bibliotekarzy: publikacje i prezentacje pra-*

Pandemia koronawirusa w 2020 r. spowodowała zawieszenie programu Erasmus, który cieszył się sporym zainteresowaniem wśród bibliotekarzy i z tego powodu na pewno będzie kontynuowany w przyszłości.

Bibliotekarze dyplomowani i stanowisko sekretarza naukowego

Aktywność naukowa rozwinęła się w bibliotekach UP szczególnie w momencie, gdy zwiększyła się liczba bibliotekarzy dyplomowanych. Od 2010 r. uprawnienia bibliotekarza dyplomowanego uzyskało 12 osób, w tym 8 osób zdało egzamin przed komisją egzaminacyjną do przeprowadzania postępowania kwalifikacyjnego dla kandydatów na dyplomowanego bibliotekarza oraz dyplomowanego pracownika dokumentacji i informacji naukowej, a kolejne 4 osoby uzyskały uprawnienia bibliotekarzy dyplomowanych zgodnie z decyzją komisji uczelnianej. W roku akademickim 2020/2021 w systemie biblioteczno-informacyjnym UP pracowało 10 bibliotekarzy dyplomowanych (7 – w BG, 3 – w bibliotekach dziedzinowych), którzy zaliczani są do grupy pracowników dydaktycznych. Osoby te zajmują stanowiska starszego bibliotekarza dyplomowanego, bibliotekarza dyplomowanego lub młodszego bibliotekarza dyplomowanego.

Wymagania dla kandydatów na dyplomowanych bibliotekarzy określa zarządzenie rektora z 2014 r.²¹, w którym szczególnie podkreślono aktywność naukową. Oprócz działalności dydaktycznej i organizacyjnej kandydat zobowiązany jest do prowadzenia działalności naukowo-badawczej, co oznacza, że musi być autorem publikacji o charakterze naukowym, redaktorem naukowym, członkiem komitetów i rad naukowych konferencji i czasopism, brać udział w projektach, prowadzić badania z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, współtworzyć bazy danych.

1 stycznia 2012 r. w BG UP powołano samodzielne stanowisko sekretarza naukowego, podległe dyrektorowi biblioteki. Sekretarz naukowy pełni funkcję redaktora naczelnego czasopisma elektronicznego „Biblioteka i Edukacja” oraz współredaguje wydawnictwa publikowane przez BG UP. Do jego zadań należy: nawiązywanie kontaktów z zagranicznymi bibliotekami akademickimi i koordynowanie wizyt bibliotekarzy zagranicznych w ramach programu Erasmus; współpraca z uczelnianymi jednostkami (Biurem Nauki, Biurem Promocji oraz Biurem Współpracy Międzynarodowej); wypełnianie wniosków przy pozyskiwaniu zewnętrznych środków finansowych z MNiSW oraz sporządzanie sprawozdań z realizacji zadań (programy: DUN i Społeczna Odpowiedzialność Nauki). Sekretarz naukowy bierze też udział w przygotowaniu comiesięcznych seminariów dla

owników Biblioteki Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, „Biblioteka i Edukacja”, 2017, nr 11, <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/article/view/175/176> [dostęp: 2021-01-25].

²¹ Zarządzenie Nr R/Z.0201-2/2014 Rektora Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie z dnia 17 lutego 2014 roku.

bibliotekarzy UP oraz w organizacji konferencji i innych wydarzeń odbywających się w bibliotece (np. Tydzień E-Książki)²². Zajmuje się ponadto sprawozdawczością z działalności naukowej pracowników systemu biblioteczno-informacyjnego UP. Od 2019 r. do zadań sekretarza naukowego należy także opracowanie źródeł i wprowadzanie opisów bibliograficznych do bazy „Biografik”.

Podsumowanie

W systemie biblioteczno-informacyjnym UP realizowane są różne formy aktywności naukowej, do czego przyczyniły się m.in. takie czynniki jak: wzrost liczby osób, które otrzymały uprawnienia bibliotekarza dyplomowanego; utworzenie w 2012 r. stanowiska sekretarza naukowego; powstanie w 2012 r. czasopisma elektronicznego BG UP „Biblioteka i Edukacja”, w którym pracownicy mogą publikować swoje artykuły i relacje z wydarzeń; zwiększenie możliwości odbycia staży w bibliotekach zagranicznych w ramach programu Erasmus.

Aktywność naukowa bibliotekarzy przyczynia się do kształtowania pozytywnego wizerunku instytucji w środowisku akademickim. Istotne jest zachowanie równowagi pomiędzy realizacją podstawowych procesów bibliotecznych (gromadzenie, opracowanie, przechowywanie, udostępnianie zbiorów, informacja naukowa) a działalnością naukową biblioteki akademickiej. Zwiększają się oczekiwania użytkowników, a to ich potrzeby powinny być nadrzędnym celem pracy biblioteki. Z drugiej strony zadania naukowe przyczyniają się do rozwoju zawodowego bibliotekarzy, co przekłada się z kolei na poprawę jakości usług bibliotecznych i zwiększoną satysfakcję czytelników²³.

W nowej sytuacji, w jakiej znalazł się świat w czasie pandemii koronawirusa, istotne jest ponowne określenie roli bibliotek naukowych w przyszłości. Stają one przed nowymi wyzwaniami, takimi jak: praca zdalna; większe wykorzystanie nowoczesnych technologii w życiu codziennym; oczekiwania czytelników związane z dostępem do dokumentów online. Doskonalenie swoich umiejętności i nieustanny rozwój, w tym rozwijanie aktywności naukowej, stają się w obecnej rzeczywistości koniecznymi elementami zawodu bibliotekarza akademickiego.

Bibliografia:

„Biblioteka i Edukacja”, 2021, nr 19, <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie> [dostęp: 2021-01-25].

22 Np. odbywający się każdego roku w marcu Dzień Otwarty UP, a także inne wydarzenia takie, jak: Tydzień E-Książki, który odbył się na przełomie lutego i marca 2016 r.; organizacja Spotkania Polskiej Grupy Użytkowników Systemu VTLIS/Virtua w czerwcu 2018 r.; koordynacja Małopolskiej Nocy Naukowców w 2020 r. w BG UP.

23 Zob. E. Piotrowska, *Działalność naukowa Biblioteki Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie*. W: K. Jazdon (red.), *Biblioteka naukowa: czy jeszcze naukowa?*, Poznań, 2018, s. 85–95.

Ciesielska-Kruczek R., *Efekty zagranicznych staży bibliotekarzy: publikacje i prezentacje pracowników Biblioteki Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie*, „Biblioteka i Edukacja”, 2017, nr 11, <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/article/view/175/176> [dostęp: 2021-01-25].

Kamińska-Czubała B., Skórka S. (red. nauk.), Piotrowska E. (współpr.), *Projektowanie informacji w przestrzeni biblioteki*, Kraków, 2017.

Miśkiewicz A., *Nowoczesny nauczyciel we współczesnej szkole*, „Biblioteka i Edukacja”, 2016, nr 9, <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/article/view/149/150> [dostęp: 2021-01-25].

Pidlypczak-Majerowicz M., Skórka S., Wilk D. (red.), *Służą i chronią: 65 lat Biblioteki Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie*, Kraków, 2011.

Piotrowska E., *Działalność naukowa Biblioteki Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie*. W: K. Jazdon (red.), *Biblioteka naukowa: czy jeszcze naukowa?*, Poznań, 2018, s. 85–95.

Piotrowska E., *Projekty biblioteczne realizowane w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie*. W: A. Łupszak, J. Leśniewski (red.), *Z problemów bibliotek naukowych Wrocławia*, Wrocław, 2017, s. 75–83.

Piotrowska E., Sobkowiak K., *Biografik – bibliografia źródeł informacji biograficznych o pracownikach UP*, „Commentarii Academici”, 2020, nr 14, s. 17.

Siedlarz B., *Technologie|treści – sprawozdanie z konferencji*, „Biblioteka i Edukacja”, 2018, nr 13, <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/article/view/212/216> [dostęp: 2021-01-25].

Skórka S. (red. nauk.), Piotrowska E. (współpr.), *Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej: funkcje i wyzwania w XXI wieku*, Kraków, 2013.

Skórka S. (red. nauk.), Piotrowska E. (współpr.), *Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej: technologia informacyjna w służbie użytkownikowi*, Kraków, 2014.

Skórka S., Rogoż M. (red. nauk.), Piotrowska E. (współpr.), *Bibliotekarz 2.0: nowe technologie, nowe wyzwania*, Kraków, 2016.

Skórka S., Rogoż M. (red. nauk.), Piotrowska E. (współpr.), *Bibliotekarz 2.0: nowoczesność na bazie tradycji*, Kraków, 2015.

Scientific activity of librarians of Pedagogical University of Cracow in the years 2012–2020

ABSTRACT:

This article presents the various forms of scientific activity of employees of the Main Library and specialized libraries of the Pedagogical University of Cracow: scientific conferences organized by the library, library projects financed by the Ministry of Science and Higher Education, scientific databases created in the library, scientific publications of librarians, scientific cooperation with foreign libraries, the role of diploma librarians and scientific secretary in the scientific activity of the library.

KEYWORDS:

conferences for librarians, library journals, library projects, library databases, scientific publications of librarians, cooperation between libraries, diploma librarian.